

"KALEVALA" KULLERVO JA ALEKSIIS KIVI "KULLERVO"

Gerda Laugaste

Eeposes "Kalevala" moodustab Kullervo-teükkel teese kõige süngema ja intriigitihedama lüli. Selle dramaatilise ongi ahvatlennd Aleksis Kivi eamanimelist näidendit kirjutama. Järgnevas püütakse eelle tõsta, kuivõrd Kivi draama oma kompositsiooni, tegelaekonna ja probleemistiku poolest ühtib "Kalevala" vaetava osaga ja kuivõrd erineb sellest.

Aleksis Kivi esimene draama "Kullervo" valmis 1859. aastal. See pälvil järgmisel aastal Soome Kirjaõuduse Seltsi auhinna. Trükiküpsaks sai teos aastal 1863, nagu on teada Yrjö Hirnile ja E. Lönnrotile saadetud kirjadedest. "Kullervo" ilmus 1864. aastal, aga esietendus Soome teatris alles veebruaris 1885. Niisiis jõudis teos eesti keelde ja eestikeelsena Tallinna Draamateatri lavale just 100 aastat hiljem, juubeliaastal.

Romantilis-traagilise isikudraama aluseks on "Kalevala" kuus peatükki, runod XIXI - XIXVI. Intrii keskendub draamas nagu eeposeski Kullervo lahendads jäänud veritasu ümber, aga tähtsal määral otsustavad peategelase saatust veel solvatud orja kättemaks ja teadmatusest johtuv verepilastus, mis kõrvalteemadena mialin kui seal sündmastikk põimuvad. Hak küll ühise temaatikaga, on draama oma struktuurilt nii tegelaskonna kui tegevuse üksiklülide ja nende paigutuse poolest eeposest mitmeti erinev. Ka idaealine tunn koorub teese kestel, eriti selle lõpupildis, eeposest mõnevõrra erinevalt. Draamat iseloomustab laiem sotsiaalne haare, tegelaskondki on mitmekesisem, nende kandu tuleb eredamalt esile peale isiklike konfliktide ka ühiskondlike vastuolusid, orjade leppimatust ülekohtuga, vaenu eri hõimude vahel.

Draama väline struktuur. selle dramaturgiline liigendus läheb eeposest paratamatult mõneti lahkn. Erinevus on juba selleski, et "Kalevala" 6 runo on tihendatud viisks vaatuseks, vastavalt vaatustele 1 + 3 + 2 + 2 + 2, vajadusest tegevust kohast teise viia ja ühtlasi vahel ka aega vähake edasi tõsta. Tegevuselülid on ümberpaigutatud. Nii sünnib õe hukutamine eeposes alles lõpu eel, 5. runes, sülendim muakse see juba III vaatuse algusse. Eepose II poe-

tükk, s.o. XXXII runo, mille sisu moodustavad Ilmarise emanda loitsud karjasaatmisel, jääb draamas kui staatiline ja irdne lüli peaaegu täiesti kasutamata.

Draama ajaline kestus ei saaks eeepose etappidega ühtida, sest seal algab tsükkel juba Kullervo isa sünniga, seejärel näeme Kullervot lapse-ee vägitegudes, aga vajaliku ajaühtsuse kohaselt astub draama Kullervo kohe I vaatuses algul lavale täismehena ja lõpetab vaatuses orjaks müüduks. Edasine tegevus draamas toimub ajalisel lähedastes piltides, nõnda et kiire kulisside vahetuse korral võib peaaegu mõttekiirusel siirduda ühest pildist teise. Nii jõuab peategelane II-s vaatuses karjametsast siirduda teise pilti Ilmarise talus ja niisama kähku Ilmarise õuelt isa onni Kalajärvel. Järgnevates vaatuses on igäühes kaks pilti. III vaatus hõlmab esiteks Kullervo eksikäigud ja -teod metsas, teise pilti Kalervo onnis mahuvad koduseid trotsiv pihitus, äge tüli isaga ja lõplik lahkumine omastest.

IV vaatus on tervikuna veritasuteemaline. Selle esimeses, metsapildis leiab Kullervo enesele Untolasse minekuks tapluskaaslased, kes kõik on kuidagi Unto ülekohtu tunda saanud. Kaasorjalt Kimmolt saadud teade omaste surmast ei kõiguta Kullervo otsust. Vaatuses põhiosa moodustabki teine pilt - tapatalgu Untolas ja sellele järgnevad võidujoodud. Siin ilmneb oluline erinevus proportsioonis: draamas on veritasu kõige ulatuslikum pilt, tervelt 16 lehekülge, aga eeeposes kuulub veritasule ainult 8 värsirida (XXXVI, 243-250). Et Kullervo-loo põhiteema, veritasu ja sellest juhtuv Untola hävitamine esineb eeeposes ainult lakoonilise repliigina, seletub sellega, et Lõnnrotil teadupärast ei olnud vastavat rahvaluulelist materjali leida. Seega on IV vaatus, kaasa arvatud siin lisanduvad tegelased (Kullervo neli tapluskaaslast ja Unto koos emanda ja orjadega), põhiliselt Kivi iseisev looming.

Viimane vaatus mängitakse esmalt taas Kalajärvel Kalervo onnis, kus Kullervo leiab külmas ja tühjas tares hullunud sõbra Kimmo, kellega mingit kontakti ei leia. Sellega on katkenud kõik sidemed eluga. "Kalevalas" saab kodune koer Musti Kullervo seltsiliseks metsa minna, Kivi on pessimistlikum - jätab ta sellestki ilma. Kullervol jääb ainus tee - astuda "Tuonen esmuseen ilmaan" (1). See sünnib draama V vaatuses, metsapildis: oma mõök lõpetab umbejooksnud elu, ühtlasi ka sünge Kullervo-loo, nagu eeeposes nii ka draamas.

Aga enne lõppu on Kivi toonud tegevusse veel mütoloogilise Sinipiiga ja Kullervo ema vaimu, samuti muinaskangelased Väinämöise, Lemminkäise ja Ilmarise. Keposes on ainult Väinämöise õpetussõnu 10-kond värssi, ilma tegevuseta.

"Kullervo" temaatilises kompositsioonis puudub klassikalise draama selgelt tajutav kulminatsioon vastava pideva tõusuga. Siinne pingeline vaheldub lainetusena, milles võib märgata mitut harja. Esimese pingetõusu moodustab Ilmarise emanda tapmine, mis koormab Kullervo muserdunud hinge hügise veretöö ja süütundega juba II vaatuses. "Kalevalas" seab Kullervo emanda kallale metsakiskjad, draamas tapab Kullervo ise oma noaga. Kullervo taltsutamata vihavahk ja sellest tulenenud mõrv määravad oluliselt Kullervo edaspidised suhted inimühiskonnaga. Pingeline lõtvumisena tundub II vaatus lõpus ema ja isa mõistev-andestav suhtumine.

Järgmise keeruka intriigisõlme seob draama III vaatuses jällegi saatus: metsas Kullervo kohtumine oma õe Ainikiga, keda ta ei tunne, selle võrgutamise ja hukka. Teadmatuselt johtunud verepilastus purustab Kullervo hapra unistuse veel inimeseks saada. Nüüd Kullervo trotsib ja pihib kodus jultunult Ainiki surmast ja kogu loost. Äge tüli isaga lõpetab kõik suhted koduga. Kullervo lahkub, et minna taplusesse Untamoga, milleks valmistumine on juba I vaatuses peale teada.

IV vaatus pingeline koondubki Untola hävitamise loosse. Tapluse tõhustamiseks leiab Kullervo metsast omameelseid kaaslasi. Laiema hulga osavõtt võitlusest ülekohtuse Unto vastu avardab võitluse haaret veritasult ühiskondlikele vastuoludele. Kätemaks toimub laibarohke tapatalguga ja hoonete põletamisega. Seda võiks pidada draama kindlamaks kulminatsiooniks, kui seda ei jätkaks osavõtjate liiga pikalt lohisev joomapidu. Viimases Kullervo ei osale. Tema on enesele võetud veritasuülesande täitnud ja elu on muutunud siitpeale mõttetuks. "Tehty omi koston työ, tehty kaikki ja mihin käyn nyt enään käsin?" (A. Kivi. Kootut teokset II. Näytelmiä. Helsinki, 1947, lk. 91).

Tunnetame lõpu lähenemist, aga enne mängitakse ära veel peaaegu kogu V vaatus mõninga tõusu ja mõõnaga kummaski pildis. Dramaatilist pinget loob vaatuses esimese pildi algus, kus Kullervo tuleb veelkordselt Kalajärvele, aga kõik katsed isa külmas tares poolemeelse Kimmoga kontakti leida nurjuvad. V vaatuses teises, lõpupildis toob autor la-

vale mütoloogilise Sinipiiga dialoogis Kullervo ema vaimuga. Sinipiiga püüab ema palvel piksejumalat Kullervoga lepitada, aga see vastab vihase tõrjumisega. Peategelane siin ei osale, tema seisundit episood ei mõjuta. Kadunud on iga lootus Kullervo saatust lepitada. Kehalt kurnatud ja hingelt muserdunud, jõuab Kullervo õe hukkumispäigale, kus muinaskangelased Väinämöinen ja Lemminkäinen koos Ilmarisega satuvad Kullervo surmapilti. Kangelased matavad Kullervo kuuske alla sellesama kose kaldale, kus tema õde enese uputas. Süülunastuseks valitud koht täidab mõneti ka tegevust raamivat funktsiooni.

Teose põhituuma selgituseks lausub Väinämöinen oma õpetuse kahe venna hukutavast tülist, mis algas väikese herilase ja paisus koletuks maoks. Väinämöise pedagoogiline doktriin "Kalevalas" on hoopis teistsugune: kogu tragöödia põhjuseks arvatakse seal väärkasvatust. Selleks 10 värsirida:

"Elkötte, etinen kansa,
lasta kaltoin kasvatelko
luona tuhman tuittajan,
vierahan väsyttelijän!
Lapsi kaltoin kasvattama,
poika tubain tuittama
ei tule älyämähän,
vaikka vanhaksi eläisi,
varreltansa vahvistuisi."

Draamas on sünye lõpu juurde toodud röömsanõoline päikesetõus, milles võib ka sümbolina näha rahva parema tuleviku koitu. Eeposes seda ei esine.

Kraama koostisosadena leidub rida episoodide ja motiive, mida eeposes ei ole või leidub ainult mõne värsina. Paljud Kivi lisatud detailid pärinevad rahvamuistenditest. Nii soovib Kullervo, et oleks hiigelsuur puu ja tal oleks hiigelkirves, millega saaks langetada suure puu ja sellega hukata Untamo. Ori-kaaslasel Kimmole jutustab Kullervo muinasloost ahistav-umbsest vangikongist kaljumäe sügavuses: sellesarnaselt tunnetab ta omaenese ahistatust orjuses. Rahvaluulest pärineb ka pisidetall raudsünnist. Nimelt otsib Ilmarinen üsna I vaatuse algul soodest ja tundrutest neitsite piima. "Neitosten maitoa sinä seliltä soitten ja tuntarien lakeilta atsit?" küsib Unto. Soome mütoloogiat tund-

mata jääb see kuulajale-lugejale mõistetavaks. Aga "Kalevala" IX runo raudsünniloost selgub, et ilmaneitsid liipsavad pilvedest alla oma riunapiima, mis maapinnas muutub rauamaagiks, teraseaineka.

Mitmeid stseene esitavad draamas mütolooiliaed tege- lased, kes sellistena eeposes puuduvad. Nii käib dnell hea ja kurja haldja, Sinipiiga ja Ajatare vabel II vaatusea, kus sellest ka Kullervo osa võtab. V vaatuses esineb taas Sinipiiga, sedapubku koos koolnu vaimuga - eks sellegi lähe leidub mütolooias. Mahvalunlelist elementi toob dreamasse ka ainus rõõsameelne ja koomiline tegelane Kyyriki oma mõistatuste ja lauludega. Eeposes saab Kullervo oma vanaema- test teada jubuslikult eidelt, draamas testab seda haldjas Sinipiiga. Lõpupildis astuvad esile muinaskangelased Väinä- möinen ja Lemminkäinen, aga eepose Kullervo nendega üldse ei kohtu, ei enne ega pärast surma.

Draamas on ulatuslikke esteetilise ja ideelise taotlm- sega repliike, millele vastavat eeposes ei leidu. Need on antud kas sisemonoloogidena või dialoogi põimituna ja sage- dasti esitatud vastava looduspildi taustal. III vaatuse al- gusmonoloogis rõhub Kullervo meeli metsa sünge hämarus sa- mavõrd kui talle meenuv karm saatus ja väärdunud elu. "Mie- lini kärsii tuosta illan synkeästä hämärästä, joka metsäin tutkaimilla äänetöönä lepää; eillä tydyttihän kohtale kova eloni virran, tielle väärälle sen käänsi, johdatti sen ah- tauksiin, jossa nyt se reutoilee." Loodus on Kullervele ema- masti ebasõbralik, valguvalgel näeb ta lausa viirastuai. "Ma vaivaa tämä ilma: tulen leimahtaissa kummituksia hir- veitä pilvissä näen, uroita tulipunaisilla otsilla liikku- siellä irvestellen tännen; ja hongat tuossa, knaka vällys käy, muuttuvat peikoiksi partaisiksi ja uhaten pöälleni sil- mänsä iskevät." Ainult enesetapu eel näeb Kullervo kirgast päevatõusu ja tervitab seda.

Ulatusliku monoloogina vestab Kullervo oma kuhetsusest nurjunud elu pärast, milles kõik oleks võinud olla teisiti, kui isa oma vennaga oleks tahtnud ära leppida. "Miksi eivät käyneet sovintoon, koska elon päivä vielä molemmille pain- toi? Ja kaikki olisi nyt toisin." ... "Mutta näinpä itseäni kiusan, katselessa tienoolta onnen kaukaista maata, joka eteeni nousee, kuin korkea, kultainen hongisto, mutta toi- sella puolella mahdollisuuden merta" (lk. 13 - 14).

Pikkades repliikides kurdab Kullervo ema oma kadunud tütre ja taasleitnud õnnetu poja pärast. Ema ahastus ja püüe poja karmi saatust meenutades isa leppima keelitleda - see on draama kõige emotsionaalsem lõik. "Kurjan poikani isa, muista eloansa tukelaa, niin etpä suinkaan niin kovin töitänsä tuomitse. Usko minua, mitä hän tehnyt on, sen on hän mielensä viimassa tehnyt ja katuu sitä nyt. Nyt seisoo hän tässä hiuksilla revityillä ja murheellisella muodolla. Mutta on tämä sama muoto, samat silmät siniset, jotka vuosia lähes kaksikymmentä sitten mua vastaan rinnoiltani katsahelivat ja samat keltaiset kiharat, joita silittelin silloin ja autuudesta sydämmeni löi" (lk. 46).

Omapärase kompositsiooniosana toob Kivi draamasse Unto pahaendelise unenäo monoloogi, milles kättemaksuvaimudena tegutsemas Kullervo koos tema surnuksarvatud isa ja emaga. Unenäost aimab Unto, et Kullervo selle tasumise varsti teoks teeb.

Draama tegelaskond on võrrelduna eeposega poole suurem. Vastavalt dramaturgia vajadusele on tegelasi juurde toodud, nii nimeta kui nimelisi, et lavapäraseks kujundada tegevust ja dialoogi. Nimeta teenijaid-orje kohtame nii Ilmarise kui Unto talus. Nimega nimetatud on Unto õuel orjameelne Kiili, kes lipitseb peremehe ees, himustab rikkaks saada ja kehutab Untot temaga koos naabri kallale sissisõtta minema. Kullervo leiab metsas enesele võitluskaaslasteks neli omameelset meest, kellel on samuti Untamoga arveid õiendada. Mehed on Kääpä, Tiimanen, Viksari ja Tiera. Viimane neist on kõige aktiivsem, tema nimi esineb põgusalt ka "Kalevala" Kullervo-loos ja mõnes teiseski runos. Eelnenud nelikule lisandub Nyyriki, linnutaja, kellest saab sõdalaste teejuht Untolasse. Nyyriki täidab näidendis küllalt tähtsat kohta. Kõigepealt on ta oma arguses ja naiivsuses ainuke koomiline kuju, kes toob süngesse draamasse natuke vaheldust ja lõdvendavat huumorit. Samavõrd on tal tähtsust Kullervo vastandina. Tema tahab kõigile olla meelepärane, kardab inimesi ja taplust, lepihästi oma orjasaatusega ja õpetab seda elutarkust teistelegi. "Ori tahi vapaa, yhtä kaikki, kuin minema osaan tydyne vaan, ja suruton on orjan elo," õpetab ta (lk. 86).

Draama kõrvaltegelastest saab teistest rohkem tähelepanu endine Untola ori ja Kullervo sõber Kimmo, kelle repliigid annavad tagasihaaravalt pildi Kullervo elukäigust,

aitavad sellega mõista tema iseloomu kujunemist ja tegevusmotiive. Ta tahaks Kullervot aidata, püüab teda rahnstada ja hoida ära mõtlematult tegutsemast. Ta ütleb: "Tyyningillä teillä aatukses käytä, että veres jähtyä saisi" (lk. 12). Enne taplust Untolas püüab ta Kullervot sellest eemale viia, kutsudes teda koju omakseid matma, aga tulemusteta. Heast tahtest ja sõprusest hoolimata mõjustab ta Kullervo saatust ka äraspidiselt. Jutustades Kullervole noorusest peale Untamo julmusest ja ülekohtust, õhatab ta viha ja tasuhimu Kullervo hinges. Saatuse osa täidab Kimmo ka siis, kui ta jätab hiljaks rõõmusõnumi, et Kullervo vanemad on veel elus. Selle teate mõjul oleks Kullervo võinud uuesti tapahimulisest orjast taltsaks inimeseks saada, vähemalt Ilmari emanda tapmine oleks ära jäänud.

Mütoloogilisi tegelasi Sinipiigat ja Ajatari kohtame ainult draamas. Neid võiks ka sümboliteks arvata, kellest Sinipiiga esindaks Kullervo karakteri paremat poolt, Ajatar kehastaks tema pahelisust. Haldjatevahelises sõneluses jääb peale Ajatar, s.t. Kullervo kura pool. Mütoloogiliste tegelaste sarjas saab nimetada ka Kullervo ema vaimu, keda näidendi nimeregistris ilmse eksitusena on märgitud Ilmari ema vaimuks.

Kullervo karakteri põhikude lähtub eeposest, kuid draamas lisandub sellesse uusi jooni ja värve. Kivi vormituna on Kullervo jäigem, julmem ja sõjakam. Oma mässumeeles trotsib ta kõike, ka oma tundeid. "Tyyini olla tahdon ja kylmä, kuin jää ... Elköön rävähtäkö silmä, vaikka järjäs ja kulkistuis maa" (lk. 12). Kullervo sõjakus ei piirdu ainult veritasuga, ta on puhuti valmis kõike ja kõiki hävitama, seda ennustab juba draama algul Unto unenäos Kullervo süüdatud hiigeltulelõõmä.

Näidendit analüüsis ütleb Aarne Kinnunen: "Kullervon kosto laajenee kaksinaiseksi: hänen on hävitettävä maailmasta paha, ja tähän sisältyy hänen itsensä hävittäminen. Unton uni (...) toteutuu yksityiskohdittain: Kullervo syyttää "palon", jossa tuhoutuvat untolaisten lisäksi Kallervo vaimoineen ja tyttärineen sekä Kullervo." (A. Kinnunen. Aleksis Kiven näytelmät. Analyysi ja tarkastelua ajan aatevirtausten valossa. Porvoo-Helsinki, 1967, lk. 87.)

Tasumisaha ja hoolimatus hoiavad Kullervot heldimast, isegi siis, kui ta kuuleb oma vanemaist. "Mutta olkoon niia; en tahdo heistä tietää, en tahdo. Ei kelpaa enään tämä maa

päiväpaisteelle sille, se pimeyttä, sadetta ja myrskyä tah-
too, koston myrskyä, ja sade olkoon verenvuodatua, koaka
rosmona pimeydessä käyn" (lk. 23). "Kalevala" Kullervo on
inimlikum, tal on kahju hukutatud õeat, ta kaebab ja itkeb
(XXXV. 255), draama Kullervo trotsib siingi; ta nimetab lugu
tühiseks: "Mitätön tämä asia on, perin mitätön ja turha, ja
sopii sitä nauraa, vaan ei itkeä" (lk. 60). Mõnevõrra näe-
me Kullervo süümepeina alles hiljem.

Robkem kai "Kalevalas" on Kullervol näidendis võimta-
bet ja ülikuvaimn; ta leiab, et päritolult oleks talle või-
maksu osa seatud elus täita. Seepärast tundub talle iga töö
vääratu, nii Untolas kai isakodus, muidugi karjaseamet Il-
marise talus. Kõige robkem alandab ja ärritab teda orjamaark
otmikul ja orjaseisundi meeldetuletamine. Et nimme ja kor-
rates õrritab Ilmarise emand orjanimega, siis just sellepä-
rast Kullervo ta tapabki - oma käega ja oaa rikutud pussi-
ga. "Kalevalas" teevad seda hundid ja karud Kullervo ässi-
tamisel. Orjanime pärast võrsuks verine tüli ka isaga, kui
oma vabele ei astuks.

Kullervo võimutahet ja sõjakust näeme veel seal, kus
ta unistab Kaleva rabva võimust, rikkusest ja sõjaretkest
viikingite laadis. "Sodalla tulisella kävisime Pohjolaan,
perikatoon hävittäisimme ylpeän surun ja voiton pauhinalla
sieltä kääntyisimme, eikä kenkään enääm rohkensis Kalevan
kansalta veroa vaatia, vaan nousisi meille aina vapaudem ja-
let päivät" (lk. 14).

Kivi on lisaand Kullervo-loosse palju surma ja verd:
Untelas on näidendi lõpus laibad viivas, Kullervo omaksed
saavad kõik otsa, kes ahastusest, kes omatahtsi eluga lõpe-
tades. Isegi Kimmo pihib ühes episoodis oma mõrtsukatööst.
Ainult "Kullervo" lõpp ühtib eepose pildiga: Kullervo enese
mõõk lõpetab nurjunud eln.

Draama kangelane toimib küll kõigis suhetes ohjeldama-
tult, tretsides, ometi kõigub ta tihti kahetsuse ja enese-
õigestume piiril, mida ta isegi märkab. "Miksi ompi sydäme-
ni jaettuna vielä ja kaddakielin haastelee? Mutta tästälä-
hän kanilla tahdon vihan ääntä vaan ja koston kniskausta"
(lk. 11). Mõningat kahetsust ja lõhestatust näeme mujalgi,
aga kahetsuse asendab peagi trots või see tuleb saatusli-
kult hilja.

Rohkem kui kerd näeme Kivi Kullervo käekäiku mõjusta-
mas saatust, olgu see siis juhuste kokkusattumine või saa-

tuslik hilinemine. Siin võib arvata kae või kaudseid mõjus-
tusi samasugueest saatueerolist Shakespeare'i ja antiik-
tragöödiates. Kullervo lõhestatus ja kättemaksuga viivita-
mine assotsieerib mõnevõrra ka Hamleti "olla-või-mitte-ol-
la"-seisundit, kuigi tasu viibimise motiivid on erinevad.

Kui Kullervo traagika põhjusi ja põhjendusi otsida
teostes enestes, eeposes ja draamas, siis Väinämöise lausu-
tud õpetussõnad lahendavad neid kummaski erinevalt. "Kale-
valas" asetab ta pearõhu väärkasvatusele: väärsti kasvatatu
ei hakka meelt maldama ega aru pidama. Draamas pole vihjet
sellele, et õiges kasvatuses oleks Kullervo võinud paremaks
saada, pedagoogiline optimism siin ei tule esile. Võib küll
oletada, et Kullervo äraspidine loomus on kasvutingimustest
mõjustatud, kuid otsesõnu on rõhutatud temast sõltumata vä-
listegureid, tülisid ja kurja saatust.

Tallinna Draamateatris mängitav lavavariant erineb mõ-
neti Kivi draamast. Teost on Lauri Sipari töötluses lavapä-
rastatud koori sissetoomisega. On ära jäetud mütoloogilised
tegelased Sinipiiga ja Ajatar, ka muinaskangelased Väinä-
möinen ja Lemminkäinen ei tule lavale. Nende tegelaste mõt-
teid kannavad osalt teised tegelased, Kullervo ise ja kar-
jased, osa jääb kasutamata. Ka Kullervo ema vaim ei ilmn.

Kuigi Kivi draamadest tema esimeses, "Kullervos", on
leitud kõige rohkem dramaturgilisi küsitavusi, vasturääki-
vusi, kohatist venimist (IV vaatuses ja mujalgi), realismi
ja mütoloogia segunemist, liigseid laipu ja muudki, siis
ometi ei saa kahelda näidendi tragismi suures mõjujõus, nii
oma ajas kui tänapäeval. Seepärast jõudis see oma juubeli-
aastal ka eesti keelde ja eesti teatri lavale.